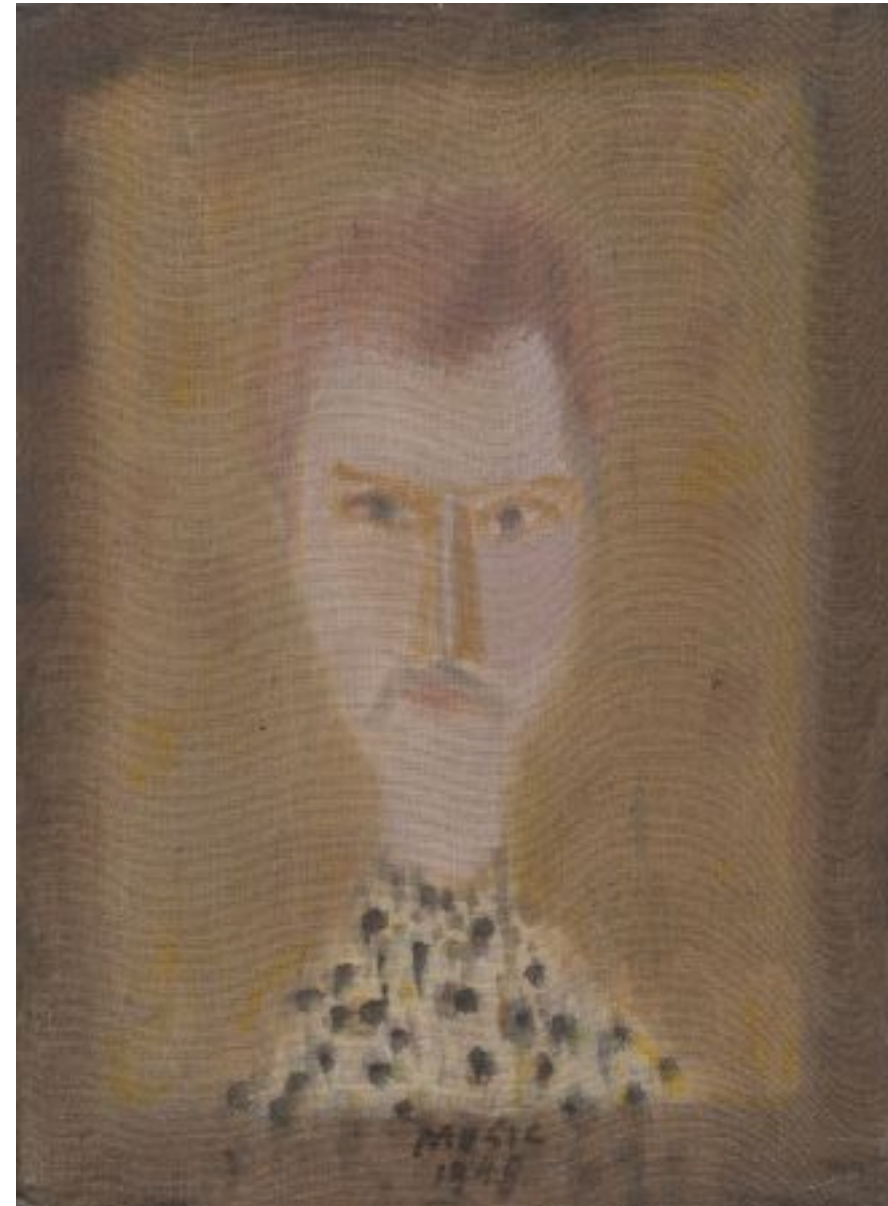

ZORAN MUŠIČ IN NJEGOVI AVTOPORTRETI

Gradivo za likovni natečaj za osnovnošolce 2023/2024 Moj odsev, moja zgodba

Narodna galerija

ZORAN MUŠIČ

(12. februar 1909–25. maj 2005)

Slikar Zoran Mušič je imel dolgo in pestro življenje – živel je kar 96 let, in to v času, ko so svet doletele velike spremembe. Preživel je dve svetovni vojni; rodni kraj je zapustil kot begunec, med vojno je bil taboriščnik, po vojni politični izgnanec. Doživel je nastanek in razpad Jugoslavije, osamosvojitve Slovenije ter vključitev naše države v Evropsko unijo. Svoja zrela leta je preživel v tujini, v Parizu in predvsem v Benetkah, kjer je tudi umrl.

Na naslednjih straneh predstavljamo izbor njegovih najznačilnejših motivnih sklopov.

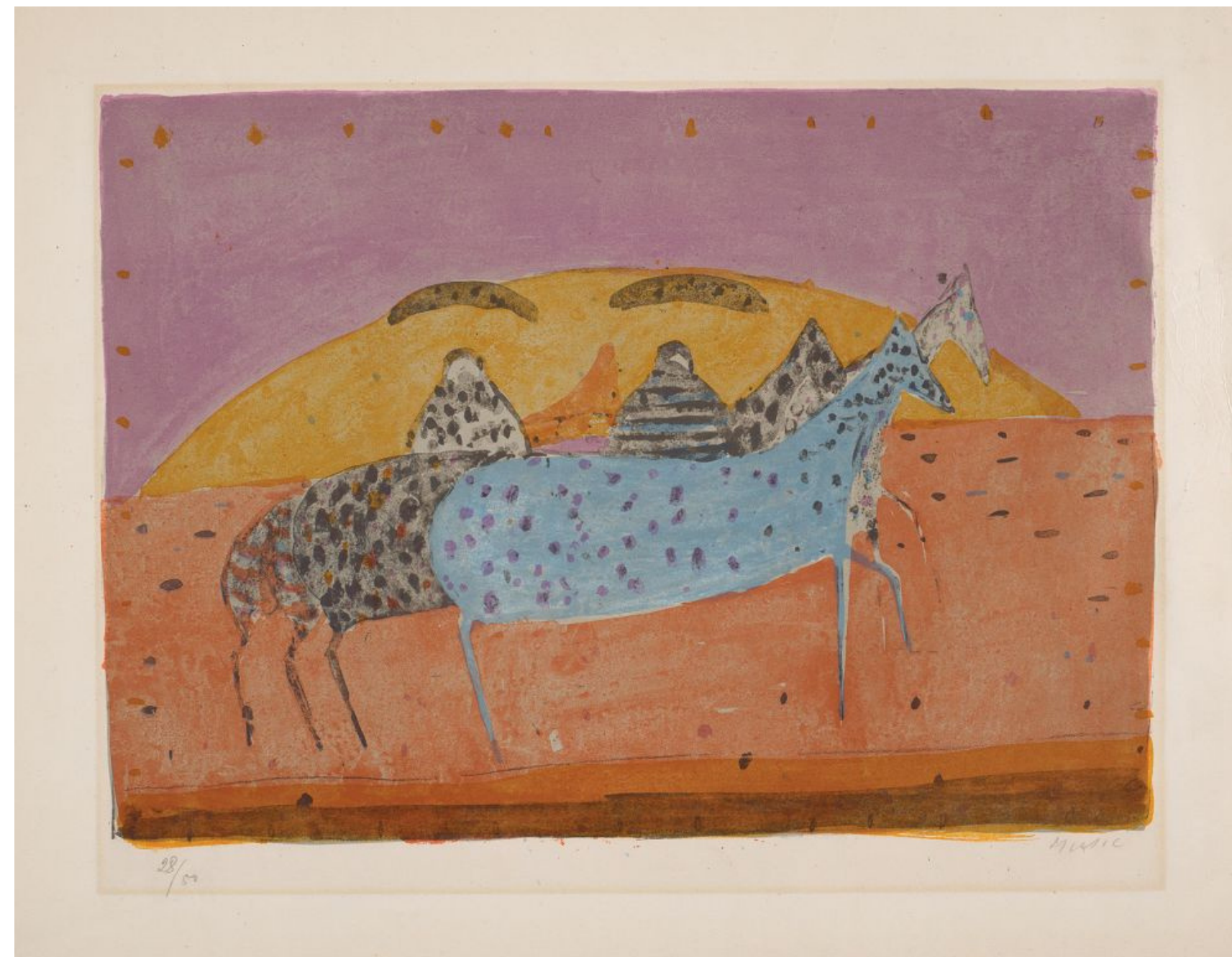
GRIČI

Mušič se je rodil v vasi Bukovica na robu Krasa na Goriškem. Domača vas je med prvo svetovno vojno postala bojišče soške fronte, zato jo je moral že kot otrok zapustiti. Ko se je po koncu vojne za kratek čas vrnil v domače kraje, so se desetletnemu dečku goli, kamniti, od vojne razbrazdani in od vročega sonca razbeljeni kraški griči globoko vtisnili v spomin. V mislih so ga spremljali vse življenje in postali del njegovega ustvarjanja. Mušič je griče predstavljal kot trikotnike, polkroge, polovice elipse. Med sabo se ločijo po vzorcih, ki jih lahko razumemo kot krošnje dreves, kanale potokov in hudournikov, zidove, kamenje, terase ... Ker so ga spominjali na domačo kraško pokrajino, se pogosto pojavljajo tudi v ozadju drugih motivov, denimo konjičkov.

KONJIČKI

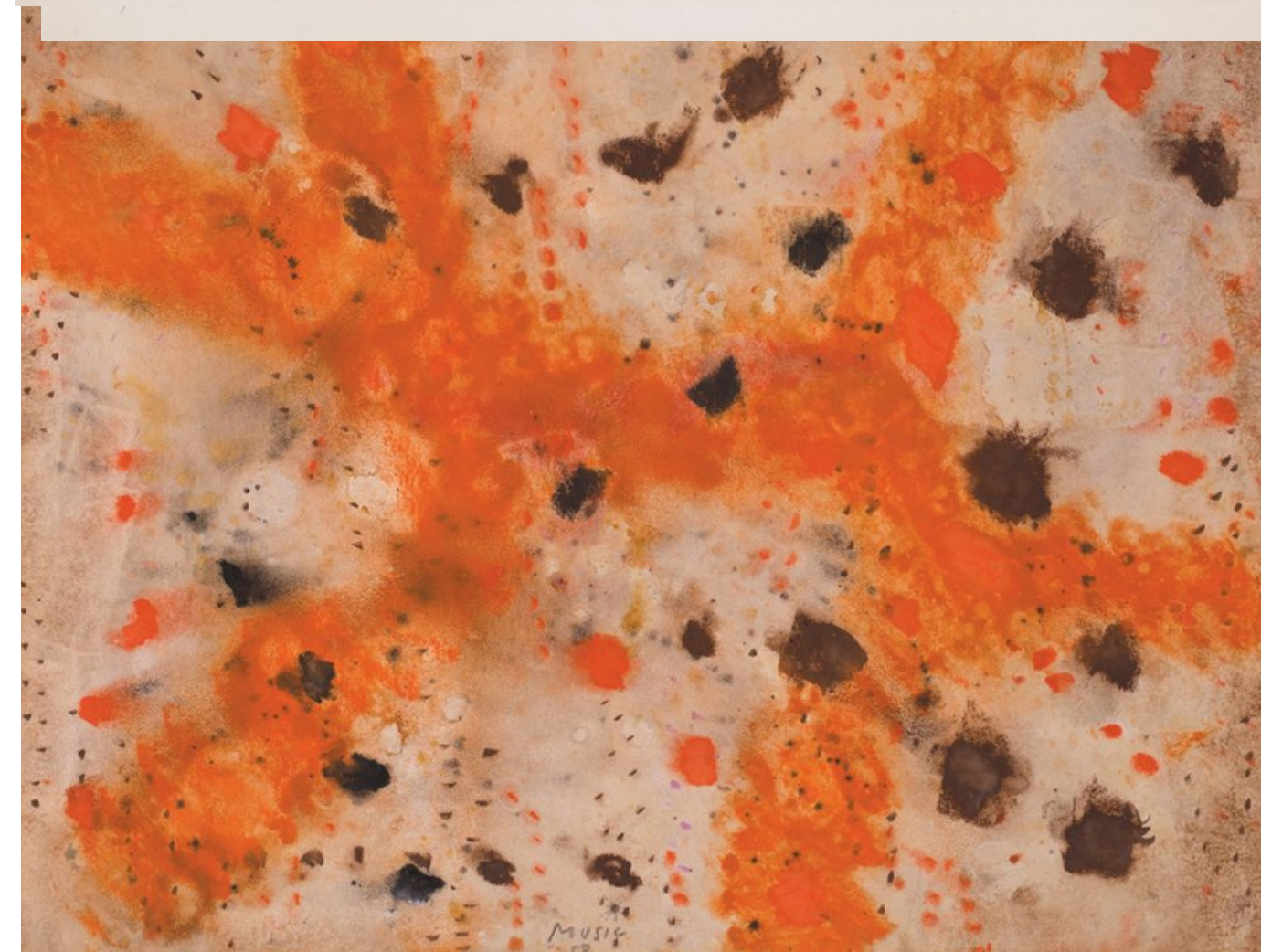
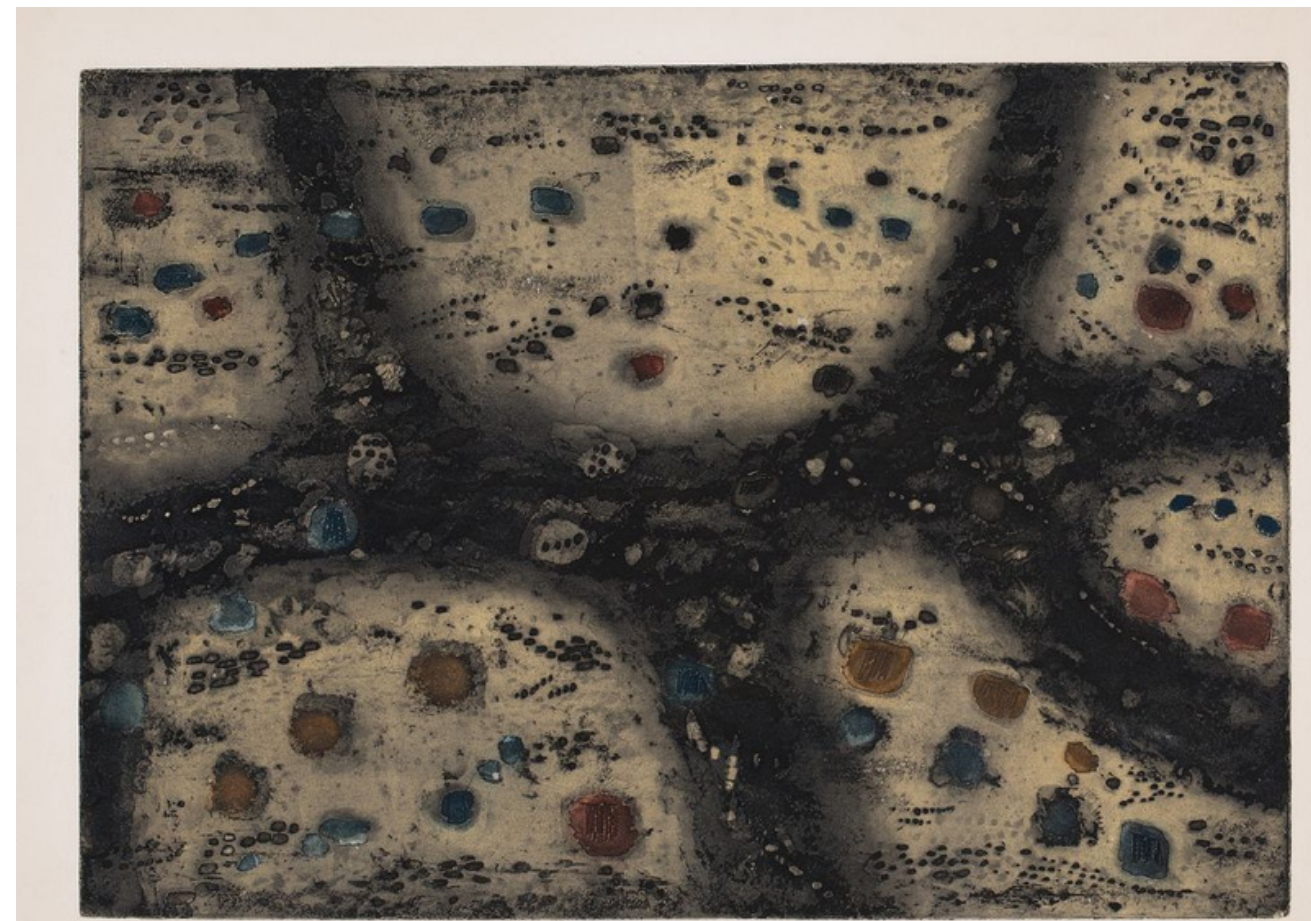
Slikarja so konjički spominjali na srečno otroštvo, ki ga je prekinila vojna. Mušič je tudi pozneje pogosto popotoval po Istri in Dalmaciji, kjer so osličke in konjičke uporabljali za prenašanje tovora.

Živali so preprostih oblik, ločimo jih po vzorcih in barvah. Pokrajina za njimi je sestavljena iz polkrožnih oblik, ki spominjajo na kraške griče. Po strašni izkušnji taborišča v drugi svetovni vojni se je Mušič še desetletja v mislih vztrajno vračal k srečnejšim spominom, ujetim v obliki kopitlajočih konjičkov.

UPODOBITVE ZEMLJE

Na Mušičevih upodobitvah zemlje nas na prst opominja zgolj naslov. Lahko si res poskusimo predstavljati zemljo z različno velikimi kamenčki, kristali in drugimi delci v njej, podobe pa lahko razumemo in občutimo tudi čisto po svoje. Iščemo lahko podobnosti s pokrajino, kot jo vidimo iz zraka; prepoznamo lahko kamnite zidce, značilne za slovenski Kras in Istro. Lahko si predstavljamo celice pod mikroskopom ali pa vesolje, ki ga opazujemo skozi teleskop – z meglicami, osončji, galaksijami ... Nekatero podobe pa bi glede na izbiro barv lahko razumeli celo kot ožilja, po katerih se pretaka kri. Upodobitve dalmatinske, istrske zemlje so nastajale kot odgovor na selitev v Pariz, kjer je bila abstrakcija zelo uveljavljena. Mušič je bil predvsem s svojimi abstraktnimi grafikami mednarodno zelo prepoznaven.

NISMO POSLEDNJI

Z izkušnjo taborišča se je slikar spoprijel v ciklu slik z naslovom Nismo poslednji. Dela predstavljajo brezimne trpeče ujetnike taborišča Dachau, med katerimi se je po spletu nesrečnih okoliščin znašel tudi Zoran Mušič.

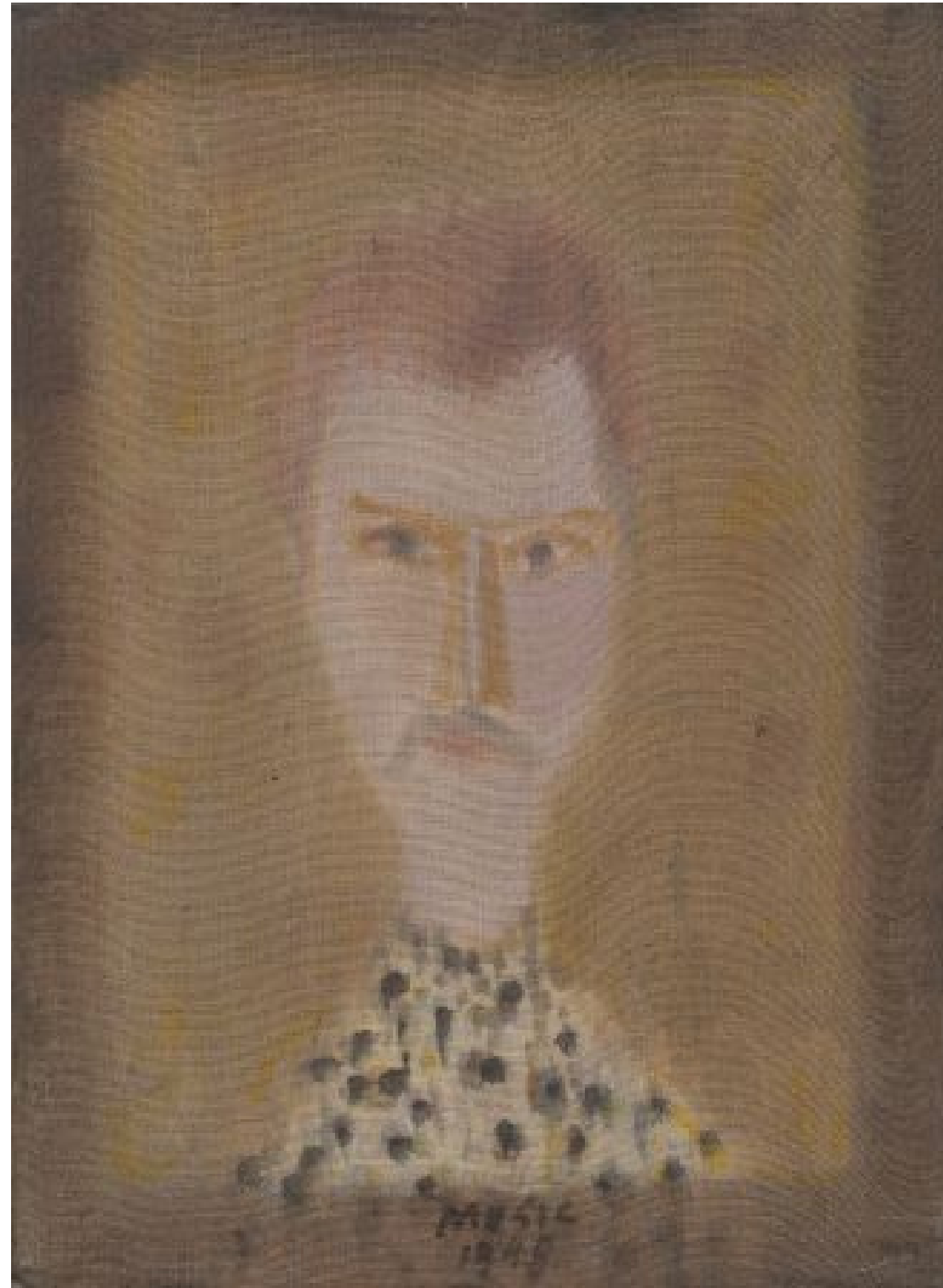
Izsušeno koščeno telo taboriščnika, krčevitost gest, v nebo zazrt pogled, široko odprta usta, a brez glasu. To je zvok tišine, obupa, ko nepredstavljiva bolečina utiša krike in vse druge glasove.

Slikar je z uporabo temnih barv še poudaril svoja boleča občutja in spomine.

AVTOPORTRETI

Slikar je sebe pogosto upodobil skupaj s svojo ženo Ido. V tem primeru sta sliki ločeni, a sta vendarle par: sta enako veliki in tudi naslikani na enak način. Oba upodobljenca imata asimetrično postavljene oči z obrvmi in enak raven nos, povezuje pa ju tudi pikčast vzorec.

AVTOPORTRETI

V drugem primeru sta z ženo na isti sliki, vendar je med njima praznina, ki kaže na njuno individualnost in odtujenost.

Mušič je pravil, da mora avtoportret pokazati, kar je v nas, našo notranjost.

STAROSTNI AVTOPORTRETI

Umetnik se je naslikal v poltemi, v mraku, v črnih, sivih in rjavih tonih. Obraz je zamegljen, poudarjene pa so roke, ki tako postanejo slikarjev ATRIBUT. Zdi se, da slikar premišljuje, se spominja, kaj vse je doživel in preživel. Mušičevi starostni avtoportreti so bili njegov zadnji cikel. Zaradi artritisa in pešajočega vida sčasoma ni mogel več ustvarjati.

STAROSTNI AVTOPORTRETI

Ko je bil na robu slepote, so zadnji avtoportreti nastajali bolj po spominu in občutju, s samodejnimi potezami in potezi čopiča ter s temnimi barvami.

Si predstavljaš, da bi se moral/a narisati brez pomoči vida? Zapri oči in poskusi.

Seznam umetnin Zorana Mušiča v gradivu po vrstnem redu:

Stran 1:

Avtoportret, 1998*

Avtoportret, 1946

Avtoportret, 1987*

Stran 2:

Fotografija Zorana Mušiča v ateljeju, © zasebni album Ljubljana*

Stran 3:

Pokrajina (Paesaggio), 1955*

Stran 4:

Dalmatinski motiv (Motivo Dalmata), 1950*

Konjički (Cavallini), (1949)*

Stran 5:

Istrska zemlja (Terre d'Istrie), 1959*

Dalmatinska zemlja, 1958

Stran 6:

Nismo poslednji, 1974

Stran 7:

Avtoportret, 1946

Ida, 1952

Stran 8:

V ateljeju (Dvojni potret), 1990*

Stran 9:

Avtoportret, 1998*

Stran 10:

Avtoportret, 1998

Umetnine, označene z *, so iz umetniške zbirke Ljubana, Milade in Vande Mušič.

Vsa dela si lahko ogledate na stalni razstavi del Zorana Mušiča v Narodni galeriji.